

Alcohol-, drugs- en nicotinebeleid* op het mbo

Achtergrond

Nederland telt ongeveer 500.000 mbo-studenten. Ongeveer 70% van de studenten volgt de beroepsopleidende leerweg (bol) en ongeveer 30% van de studenten volgt de beroepsbegeleidende leerweg (bbl).¹ De twee leerwegen verschillen in de verdeling tussen theorie en praktijk. Bol is theoretisch georiënteerd, terwijl bbl praktisch georiënteerd is. In de bol gaan studenten naar school. Dit wordt gecombineerd met een stage, in de bbl combineren studenten werken en leren door in dienst te treden bij een erkend leerbedrijf (gemiddeld vier dagen per week)².

Alcohol-, drugs- en nicotinebeleid in het mbo

Het is wenselijk dat men bij het opstellen van een beleid en reglement in het mbo rekening houdt met:

1. Richtlijnen bij het formuleren van een alcohol-, drugs- en nicotinebeleid
2. De variatie in de leeftijd van studenten
3. Middelengebruik tijdens werkweken
4. Alcoholgebruik tijdens vakgerelateerde lessen
5. Middelengebruik, beroepshouding, stages en werk
6. Drinkadvies voor volwassenen

1 Richtlijnen bij het formuleren van een alcohol-, drugs- en nicotinebeleid

Als u een alcohol-, drugs- en nicotinebeleid wilt opstellen voor studenten in het mbo, dan gelden dezelfde richtlijnen zoals opgesteld in het document 'Richtlijnen bij het formuleren van een alcohol-, drugs- en nicotinebeleid'. Aan de hand van juridische bepalingen kan het mbo hetzelfde middelenbeleid voeren als scholen in het voortgezet onderwijs. Het verhandelen en gebruiken van drugs is niet toegestaan. Roken/vapen is niet toegestaan in het gebouw en op en rond het onderwijsterrein.

Het alcoholbeleid vergt enige aanpassingen, omdat studenten boven de 18 jaar kunnen zijn. Daarnaast komen studenten soms noodzakelijk in aanraking met alcohol tijdens hun opleiding.

¹ <https://www.s-bb.nl/feiten-en-cijfers>, geraadpleegd juni 2024.

² MBO Raad, 2017; peiljaar 2016.

* Met nicotine wordt bedoeld: roken, vpen en het gebruik van snus.

2 De variatie in de leeftijd van studenten

De mbo-populatie varieert qua leeftijd sterker dan de vmbo-, havo- of vwo-populatie. 59% van de studenten die in het mbo instromen, zijn jonger dan 18 jaar in hun eerste jaar. Er zijn echter ook oudere studenten die instromen, namelijk tussen de 18 en 25 jaar (23%), tussen de 25 en 30 jaar (6%), 31 jaar en ouder (13%). Vooral tijdens de eerste twee studiejaar is de groep studenten qua leeftijd gemengd, deels onder en deels boven de 18 jaar. Studenten onder de 18 jaar mogen wettelijk gezien nog geen alcohol kopen en in het openbaar drinken. In het derde jaar kan aangenomen worden dat de meeste studenten boven de 18 jaar zijn. Een mbo kan ervoor kiezen om het alcoholbeleid op jongeren onder de 18 jaar af te stemmen, of het beleid te splitsen in een beleid voor 18- en een beleid voor 18+.

Advies Helder op School:

Maak een eenduidig en helder beleid gericht op:

- Geen alcoholgebruik tijdens opleidingsuren voor alle leeftijden EN/OF
- Geen alcohol tijdens schoolgerelateerde activiteiten (feesten georganiseerd door school en werkwerken) voor alle leeftijden EN/OF
- Geen alcoholgebruik onder 18 jaar. Hierbij zijn drie verschillende mogelijkheden:
 - A. Studenten mogen geen alcohol drinken. Dit geldt ook voor studenten die ouder zijn dan 18 jaar.
 - B. Studenten mogen tijdens de eerste twee opleidingsjaren (veel 16/17- jarigen) geen alcohol drinken, dit geldt dan ook voor 1^e en 2^e-jaars studenten die ouder zijn. In het 3^e en 4^e jaar gelden beperkingen.
 - C. Studenten mogen afhankelijk van leeftijd al dan niet alcohol drinken tijdens schoolgerelateerde activiteiten, zoals feesten georganiseerd door school en werkwerken. Kiest een mbo hiervoor, dan is het alcoholgebruik van jongeren onder de 18 jaar slecht te controleren. *Helder op School* raadt deze mogelijkheid af.

3 Middelengebruik tijdens werkweken

Probeer een eenduidig beleid te formuleren en vast te leggen met betrekking tot werkweken. Volgens de wet mag een jongere onder de 18 jaar geen alcohol in bezit hebben. Docenten en begeleiders hebben 24/7 een verantwoordelijke rol. Daarom is het ook voor hen verstandig om de werkweken alcoholvrij te houden.

Advies Helder op School:

- Maak geen onderscheid tussen 18- en 18+. Houd de werkweek voor iedereen alcoholvrij. Het voorkomt dat de school het drinken vanaf 18 jaar stimuleert. Geen alcoholgebruik is beter beheersbaar dan beperkt alcoholgebruik voor verschillende leeftijdsgroepen. Bovendien kunnen studenten door alcoholgebruik in de avond minder actief zijn bij activiteiten overdag.
- Naast een voorbeeldrol hebben docenten en begeleiders 24/7 de verantwoordelijkheid voor de leerlingen. Mochten zich calamiteiten voordoen, dan moet een begeleider nuchter en snel kunnen ingrijpen, ook omdat de school in deze gevallen altijd verantwoordelijk is. Dus ook voor docenten en begeleiders geldt: geen alcohol gebruiken tijdens werkweken.
- Includeer in de beleidsvorming ook het alcohol- en/of drugsgebruik tijdens werkweken in het buitenland. Ook buitenlandreizen kunnen het beste voor iedereen alcohol- en drugsvrij gehouden worden. Er zijn landen waar jongeren pas vanaf 21 jaar alcohol in hun bezit mogen hebben en in veel landen zijn de wetten ten aanzien van cannabisgebruik en -bezit strenger dan in Nederland.
- Leg de regels en consequenties/sancties vast in het beleid.
- Communiceer het beleid vlak voor de werkweek nog een keer aan de studenten, docenten en begeleidende ouders. Wijs vooral ook ouders en docenten op hun verantwoordelijke rol.

4 Alcoholgebruik tijdens vakgerelateerde lessen

Ook vakgerelateerde lessen die het proeven van alcoholhoudende dranken behelzen, bijvoorbeeld tijdens de opleiding tot gastronom/sommelier, verdienen enige aandacht. Studenten onder de 18 jaar mogen nog geen alcohol kopen, niet in het openbaar drinken en moeten zich aan het reglement houden als de school alcoholgebruik tijdens lessen niet toestaat.

Advies Helder op School:

- Voorkom discussie met studenten over het reglement (niet tijdens lessen drinken). Voorkom discussie met ouders van jongere studenten die niet willen dat hun kind alcohol drinkt. Schenk als opleidingsinstituut geen alcohol aan studenten onder de 18 jaar.
- Overweeg om de lessen waarin alcohol geschonken wordt pas in de hogere klassen aan te bieden. Stel tijdens vakgerelateerde lessen de voorwaarde dat alle deelnemende leerlingen de 18-jaargrens hebben bereikt voor alcoholgebruik, ook als het slechts een paar slokken betreft.

5 Middelengebruik, beroepshouding, stages en werk

Alcohol, drugs en werk gaan niet samen. Veel bedrijven hebben een rookbeleid, dat ook vaperen kan omvatten. Daarnaast kunnen bedrijven zelf een ADM-beleid (Alcohol-, Drugs- en Medicijnbeleid) maken.

Achtergrond

Het gebruik van middelen leidt tot een verhoogd ziekteverzuim, verminderde productiviteit (39% minder), ongevallen (20-25% van de ongevallen op het werk is alcoholgerelateerd) en reputatieschade voor zowel de werkgever als de werknemer. De kosten voor werkgevers lopen jaarlijks op tot 1,3 miljard euro.

Lees [hier](#) meer.

Stage of werken in een leerbedrijf en het ADM-beleid van de werkgever

Studenten dienen niet onder invloed van middelen op hun stage of in het leerbedrijf te verschijnen en zich te houden aan het ADM-beleid van de werkgever. Een mbo heeft de verantwoordelijkheid om studenten te helpen bij het ontwikkelen van een adequate beroepshouding.

Ook bij specifieke opleidingen waarbij studenten in aanraking komen met middelen (bv alcohol in de horeca of medicijnen in de zorg), is een voorbereidend gesprek gewenst.

Advies Helder op School:

Bespreek tijdens een les of in het voorbereidend gesprek op de stage de volgende punten:

- Leg uit wat een rookbeleid en een ADM-beleid bij een werkgever inhoudt en dat studenten zich hieraan horen te conformeren.
- Hoe om te gaan met een vrijdagmiddagborrel: je wilt je eigen imago niet schaden en kunt je beter houden aan het advies van de Gezondheidsraad tijdens deze borrels.
- Het alcoholpromillage dat achterblijft als de student de avond voorafgaand aan het werk veel heeft gedronken. Alcohol breekt per glas binnen 1,5 uur af (10 glazen = 15 uur). Een student kan nog onder invloed zijn als hij/zij op het werk komt of een voertuig bestuurt.
- Een kater de volgende ochtend, kan ervoor zorgen dat de student matig of niet goed presteert.
- De gevolgen van dronkenschap achter het stuur: het toegestane promillage is voor beginnende bestuurders 0,2 en voor gevorderde bestuurders 0,5. Men mag niet onder invloed een vervoersmiddel besturen. Hier vallen ook heftrucks, grasmaaiers en andere werkgerelateerde vervoersmiddelen onder. Lees [hier](#) meer.

6 Drinkadvies voor volwassenen

De Gezondheidsraad geeft aan volwassenen van 18 jaar en ouder het advies om niet te drinken, of niet meer dan één glas per dag. Lees [hier](#) meer.

